

Kādā 1951. gada vakarā skolas darbvedis stundas laikā ienāca klasē un aicināja mani skolas kancelejā pie telefona. Tā kā darbvedis dažreiz mēdza jokot un pasaukt bez iemesla, es kļuva tramīga – kas gan man uz skolas kanceleju var zvanīt? Uz manu “klausos” atskanēja: “Ē-ē-ē-ē-ē...” Biju pārliecināta, ka kāds ākstās un pūlas mani izāzēt, un atbildēju: “Bē-bē-bē!” Tajā brīdī klausulē atskanēja nopietna vīrieša balss: “Jūs traucē Ministru Padomes priekšsēdētāja palīgs Girgensons. Vai jūs būtu tik laipna un rīt pulksten vienpadsmitos atnāktu uz Ministru Padomi? Ar jums vēlas runāt priekšsēdētājs.” Atbildēju, ka ieradīšos. Pēc šīs negaidītās sarunas es nemaz nedomāju par iemeslu uzaicinājumam ierasties pie Ministru Padomes priekšsēdētāja. Mani tikai satrauca un vienlaikus uzjautrināja tas, kā saruna notika. Cerēju, ka varbūt Girgensons manu mēdīšanos nesadzirdēja. Mājās ar māmiņu runājām par šo audienci, un arī viņa nesaprata, kāpēc esmu uzaicināta.

Otrā dienā uzģērbu savu brūno izejamo tērpu, aizņēmos no māšas Ainas brūnu somiņu, kurā ieliku pasi, noteiktajā laikā ierados caurlaižu birojā pēc caurlaides un iegāju pa valdības ēkas durvīm. Man tur viss šķita neparasts un interesants. Ēkas ārpusē un arī vestibilā stāvēja zaldāti ar šautenēm. Tālāk postenī sēdēja milicis, kurš rūpīgi apskatīja manu pasi un caurlaidi. Es nezināju, kur tālāk doties. Jaunais milicis, smīnot par manu neattapību, ar roku norādīja uz caurlaidi – 319. kabinets, trešais stāvs. Uzkāpu pa platajām kāpnēm līdz trešajam stāvam. Pie ieejas gaitenī atkal sēdēja milicis un atkārtoti pārbaudīja manus dokumentus. Pa

garo gaiteni nonācu līdz 319. kabinetam. Manuprāt, vēl šodien tā ir skaistākā telpa valdības mājā. Īpatnēji pelēcīgas sienas ar zeltītu smalku ierāmējumu, kas telpas stūros pāriet marmorā. Telpas labajā pusē sienā ir niša, kurā uz marmora postamenta bija novietota liela, balta, ar maigiem ābeļziediem rotāta vāze. Vēlākos gados – nezinu, kāpēc, – to nomainīja pret lielāku vāzi indīgi zilā krāsā. Telpā bija ozolkoka parketa grīda, tās vidū – no “melnā ozola”, kas jau tajā laikā esot bijis zelta vērtībā, izveidots skaists zīmējums. Pie griestiem – milzīgs koka kroņlukturis, kas izskatījās kā no bronzas izveidots, tikai kroņluktura malā esošie gaismas radziņi bija izgatavoti no metāla zelta krāsā. No 319. kabineta durvis veda uz priekšsēdētāja kabinetu un mazo sēžu zāli.

Ministru Padomes priekšsēdētāja kabineta priekštelpā atradās sekretāre un adjutants. Sekretāre mani uzaicināja ieiet kabinetā. Vili Lāci tik tuvu redzēju pirmo reizi. Viņš bija glīts, slaidis, samērīga auguma, ģērbies tumšpelēkā, elegantā uzvalkā. Es Vili Lāci tajā laikā pazinu kā rakstnieku. Mums mājās bija vairākas viņa sarakstītās grāmatas. Jau pamatskolas laikā biju izlasījusi romānu “Zvejnieka dēls” un noskatījusies tā ekranizāciju. Man patika arī citi Lāča romāni, piemēram, “Ceļojums uz Kalnu pilsētu” un “Pūļa elks”. Zināju, ka viņš bija vecmīlgrāvietis un mācījies Vecmīlgrāvja skolā.

Pēc sasveicināšanās Vilis Lācis man piedāvāja apsēsties un pajautāja, kā klājas mūsu ģimenei. Ar manu māmiņu viņi sākumskolā bija kādu laiku mācījušies vienā klasē. Īsi pastāstīju, kā mēs ikdienā visi pieci dzīvojam. Klusībā nobrīnījās, kāpēc tik aizņemts valstsvīrs uzaicinājis mani audiencē, – nevarētu taču būt, ka tāpēc, lai tikai parunātos par mūsu ģimenes dzīvi. Tad Lācis pajautāja, ar ko es nodarbojos ikdienā. Paskaidroju, ka pirms nedēļas esmu pārtraukusi darbu tekstilkombinātā “Boļševička”, kur strādāju austuvē par hronometrāžisti, jo nevarēju darbu apvienot ar mācībām Raiņa vidusskolā. Darbs

Sarkandaugavā sākās 7.30, skola beidzās 23.00 vakarā, un man vēl stunda bija jāpavada ceļā no Rīgas centra uz Vecmīlgrāvi. Nevarēju arī izturēt lielo karstumu austuvē.

Pēc brīža Lācis man jautāja, vai es gribētu strādāt pie viņa par sekretāri; darba režīms Ministru Padomē man netraucētu mācības. Es biju neizsakāmi pārsteigta par šo piedāvājumu, jo līdz tam man bija tikai rūpnīcas darba pieredze, un izteicu šaubas, vai spēšu veikt viņa sekretāres pienākumus. Vilis Lācis mani iedrošināja, teikdams, ka jaunībā, ja tikai ir vēlme un ja vien cilvēks grib godprātīgi pildīt savus pienākumus, visu var apgūt.

Zibenīgi izskaitļoju galvā, ka darba režīms ir ļoti izdevīgs, jo jāstrādā divas diennaktis nedēļā, arī svētdienas būtu brīvas. To es veiksmīgi varētu apvienot ar mācībām skolā. Lācis uzaiicināja Kadru daļas vadītāju Freimani un uzdeva nokārtot manu pieņemšanu darbā. Ar to mana vizīte pie priekšsēdētāja beidzās. Ar Freimani devāmies uz viņa kabinetu pirmajā stāvā. Pa ceļam viņš man jautāja, kas mani rekomendējis šim amatam. Izbrīnīta atbildēju, ka neviens. Es savukārt viņam pajautāju, vai viņš zina, kāpēc Girgensons mani uzrunāja. Freimanis paskaidroja, ka iepriekš divas kandidātes uz sekretāres amatu neesot izturējušas pārbaudi, bet Lācim esot steidzami vajadzīga trešā sekretāre, jo abas esošās nespējot izturēt lielo slodzi.

Pēc pāris dienām sāku strādāt. Kā jau zinātkārs, jauns cilvēks, kurš nokļuvis valdības mājā pilnīgi no citas vides, es apskatīju apkārtni un pēc sava prāta to klusībā arī novērtēju. Kaut gan mans kabinets bija ļoti skaists, tas man likās iekārtots ar telpai neatbilstošām, salasītām mēbelēm, taču – kurš gan tajos gados par to domāja? Telpā bija paprasts padomju laika rakstāmgalds. Koka krēsli ar ādas sēdekļiem ap apaļo stikla galdiņu pilnīgi nesaskanēja ar greznajām sienām un grīdu. Ozolkoka parketu uzkopa sirmais kokdaris Aleksandrs Lūsis, kurš pats bija piedalījies 1938. gada 18. novembrī atklātās ēkas celtniecībā un personiski bija veicis skaistā parketa likšanu un citus koka darbus.

Vecais vīrs, bonierējot parketu, man izstāstīja daudz interesanta gan par ēkas celtniecību, gan par sākotnējo, piemēroto iekārtojumu. Priekšsēdētāja kabinetā sienu un griestu kompozīcija bija izgatavota no priedes koka. Grīdas klāja skaists ozolkoka parkets ar sarkankoka un magoņkoka inkrustācijām. Atšķirībā no sekretāres kabineta šī telpa radīja lietišķu, nopietnu iespaidu. Kabinetā atradās liels rakstāmgalds, pie kura bija sarkankoka sēžu galds ar tumšsarkaniem ādas krēsliem, tumšsarkans sēdīvāns un divi tādi paši masīvi ādas klubkrēsli, pie sienas – neliels sarkankoka grāmatu skapis. Aleksandrs Lūsis domāja, ka šīs mēbeles pirms kara atradušās Rīgas pilī.

Blakus priekšsēdētāja kabinetam bija istaba, kurā Lācis ēda pusdienas. Trešdienās Ministru Padomes sēžu pārtraukuma laikā valdības locekļi tur ēda sviestmaizes un augļus un dzēra tēju. Kafiju viņi nelietoja. Mazās sēžu zāles vidū bija milzīgs galds, pārklāts ar tumšzaļu tūka galdautu. Tam apkārt – koka atzveltnes krēsli ar ādas sēdekļiem. Telpas galā aiz priekšsēdētāja krēsla pie sienas karājās liels Staļina attēls – Josifs visā augumā ģenerālisimusa parādes formā. Uz sēdi uzaicinātās personas, gaidot sava jautājuma izskatīšanu, uzturējās trešā stāva vestibālā. Ziņojumu sniedza, stāvot galda galā pretī priekšsēdētājam. Sēdes protokolēja stenogrāfiste, bet organizēja protokola daļas vadītāja Austrā Jēgere. Lielo otrā stāva kolonnu zāli izmantoja ļoti reti. Tolaik tur atradās tikai sēdvietas, bet nebija sēžu galda.

Laikā, kad sāku strādāt par sekretāri, Lācim bija pieci vietnieki, no kuriem katrs pārzināja savu nozari. Pirmais vietnieks Plūdonis atbildēja par rūpniecību un aizstāja Lāci prombūtnes laikā. Strogonovs atbildēja par lauksaimniecību, Lītvinovs – par celtniecību, Ostrovs – par kultūru, sportu un izglītību. Elegantā sieviete Alise Vīndedze pārzināja tirdzniecību un finanses.

Ikdienas darbā palīdzēja divi palīgi – Rūdolfs Girgensons un Mihails Skakaļins. Rūdolfs Girgensons perfekti pārvaldīja latviešu valodu. Viņa uzdevums bija pārskatīt Ministru Padomes

lēmumu tulkojumus no krievu valodas, kā arī organizēt apmeklētāju pieņemšanu pie priekšsēdētāja un pārzināt kultūras, izglītības un sporta nozares.

Viņš bija labdabīgs, tomēr reizēm gribēja nodemonstrēt savu varu. Reiz kādā vēlā piektdienas vakarā saņēmu no Girgensonas zvanu, kurā viņš lūdza aizsūtīt dežurējošo automašīnu uz viņa dzīvokli, lai viņš varētu ar svarīgiem dokumentiem aizbraukt uz partijas Centrālkomiteju. Pa iekšējo telefonu sazinājos ar šoferi. Ministru Padomē parasti pēc darba laika beigām bija pieejama tikai viena dežurējošā mašīna, tāpēc Lietu pārvaldnieks bija izdevis īpašu instrukciju, kas aizliedza to izmantot ārpus Rīgas robežām. Pēc neilga laika man zvanīja šoferis un teica, ka viņam nepieciešams ieliet automobilī papildu benzīnu, jo Girgensonas būšot jāved uz Jūrmalu. Pateicu šoferim, ka tādā gadījumā nekur nav jābrauc. Pēc desmit minūtēm manā kabinetā iedrāzās pārskaities Girgensonas, kliegdams: “Kāpēc tu nedevi man mašīnu? Kas tev par daļu, kur es braukšu? Rīt tu šeit vairs nestrādāsi!” Milzīgā sašutumā paķēru no rakstāmgalda visiem darbiniekiem zināmo instrukciju par mašīnas lietošanu un parādīju viņam attiecīgo instrukcijas punktu, kas man ļauj tā rīkoties, piebilstot: “Ne jūs mani pieņēmat, ne jūs mani atlaidīsiet!” Girgensonas izmetās no kabineta. Manās acīs viņš tomēr atguva pabalējušo cieņu, jo nākamās dienas rītā pirms darba pienāca pie manis un atvainojās par savu uzvedību iepriekšējā vakarā.

Mihails Skakaļins latviešu valodu neprata. Viņa pārziņā bija rūpniecības, celtniecības un daļēji arī lauksaimniecības jautājumi. Viņš turklāt gatavoja priekšsēdētājam dokumentus krievu valodā. Skakaļins pēc rakstura bija nopietns, pieklājīgs cilvēks, īpaši ar kolēģiem nedraudzējās un kopumā bija ļoti noslēgts, bet mums, sekretārēm, ar viņu bija viegli sastrādāties. Skakaļins nebija plāpīgs, skaidri zināja savus un citu pienākumus.

Pamazām apguvu sekretāres darbu. Savu dienu Lācis izplānoja ļoti rūpīgi un plānoto ierakstīja nedēļas kalendārā. Sākot

darbdienu, es vispirms ieskatījos priekšsēdētāja dienas plānā un sev zināšanai atzīmēju, kādi pasākumi paredzēti, kad un cikos nāks apmeklētāji, kad notiks ārkārtas sēdes: tas man ļāva operatīvāk rīkoties. Ik dienu no rīta visu ienākošo korespondenci sašķiroju pēc piederības un atdevu palīgiem. Tieši priekšsēdētājam atdevu viņam personiski adresētās vēstules, kā arī ikdienas Hidrometeoroloģiskās pārvaldes sagatavotās laika prognozes Latvijai. Lācis uzskatīja, ka meteorologi laiku trīs dienas uz priekšu var noteikt diezgan precīzi. Viņu darbu priekšsēdētājs uzskatīja par valstiski nozīmīgu. Ja kādu jautājumu varēja izlemt priekšsēdētāja vietnieks, palīgi atdeva man dokumentu tālākai virzīšanai un izpildes kontrolei. Palīgi katru rītu iepazīstināja priekšsēdētāju ar ienākušo korespondenci, lielāko daļu rezolūciju Lācis rakstīja ar zilu, retāk sarkanu – tā saukto “galdnieku” – zīmuli. Darba dienas beigās sekretāre lietotos zīmuļus uzasināja – sagatavoja nākamās dienas darbam.

Tajos gados jau nebija ne datortehnikas, ne mobilo telefonu, ne interneta. Blakus manam rakstāmgaldam uz telefonu galdiņa atradās pieci dažādi telefona aparāti. Divi no tiem bija izgatavoti vēl pirms kara VEF, un tiem aizmugurē bija krāsains brīvās Latvijas lielais ģerbonis! Sākumā nevarēju atšķirt, kurš no

**Es – Ministru
Padomes
priekšsēdētāja
sekretāre – savā
darba kabinetā,
Ministru
Padomes
319. telpā**

telefoniem zvana, un visi zvani man likās vienādi, bet vēlāk tos ātri atšķīru.

Ar Vili Lāci sekretārēm strādāt bija viegli. Viņa dotie uzdevumi bija skaidri, saprotami un ļoti konkrēti. Katrā brīdī, strādājot visu diennakti, zināju, kur atrodas priekšsēdētājs un kā viņu nepieciešamības gadījumā var sazvanīt. Lidz Staļina nāvei līdzīgi kā kara apstākļos visi darbinieki strādāja nenormētu darba laiku. No rīta deviņos ieradās darbā, tad ap vieniem dienā devās uz mājām pusdienās un trijos atgriezās darbā, kur uzturējās aptuveni līdz vienpadsmitiem vakarā. Jāpiebilst, ka šāds darba režīms sevi neattaisnoja, jo darbinieki nevarēja ne normāli atpūsties, ne arī strādāt ar pilnu atdevi. Ja kāds pret šo kārtību vēlējās iebilst, tad tam atgādināja, ka Maskavā Kremla logi vēl vakarā esot gaiši, jo biedrs Staļins strādājis. Tādēļ visiem valsts ierēdņiem arī esot jāstrādā līdz pusnaktij.

Domāju, ka jāpiemin kāda īpaša telefona saruna. Priekšsēdētājs bija kādā sanāksmē Izglītības namā. Viņa kabinetā atskan telefona zvans – tiešie sakari ar Kremli. Paceļu klausuli un dzirdu, ka man saka: “Tulīt ar jums runās ģenerālisimuss Josifs Visarionovičs Staļins.” Tikai tajā brīdī es sapratu, ka būs jārunā ar “vadoni”! Klausulē atskanēja klusa balss, man jautāja: “Kur ir Vilis Tenisovičs, un kad viņš būs?” Es paskaidroju Staļinam, ka Lācis ir partijas izglītības namā un valdības mājā ieradīsies dienas beigās. Staļins teica: “Pasakiet, ka es zvanīju.” Ar to mūsu saruna beidzās. Vēl šodien nesaprotu, kāpēc ar mani runāja Staļins pats, nevis viņa palīgs vai adjutants.

Šī saruna man atsauc atmiņā krustmātes Martas Ozoliņas stāstīto. Viņas vīrs Ernests Ozoliņš jaunībā bija aizrāvis ar sociāldemokrātu idejām; par to viņu arestēja. Pēc aresta 1912. gadā viņu nosūtīja izciest sodu uz Narimu Tomskas guberņā Sibīrijā. Arestantu vagonā ceļā uz nometinājuma vietu Ernests Ozoliņš iepazinās ar Josifu Džugašvili (Staļinu). Trimdas vietā Ozoliņam un Staļinam ierādīja kopīgu dzīvokli. Staļins bija

raksturā noslēgts un nesaistījās ar citiem trimdiniekiem, bet jau no atbraukšanas brīža plānoja bēgšanu. Viņš sagādāja sev viltotu pasi, izvairījās no publicitātes un fotografēšanās. Ozoliņš viņam palīdzēja izstrādāt bēgšanas plānu, un tas Staļinam izdevās. Lai kā Staļins izvairījās fotografēties, Ernesta Ozoliņa ģimenes albumā nonāca Narimas trimdinieku kopbilde, kurā ir arī Staļins. Pēc tam kad mana krustmāte Marta Ozoliņa no pirmā izsūtījuma atgriezās Latvijā, viņu nekavējoties 1946. gadā apciemoja “darbinieki” no kāda “muzeja” un pieprasīja atdot Narimas trimdinieku fotogrāfiju. Krustmāte fotogrāfiju neatdeva. Ernests Ozoliņš tajā laikā jau bija miris. Viņš nomira 1942. gada 3. aprīlī izsūtījumā, no kura viņu nepaglāba pat pazišanās ar Staļinu.

**Staļins
izsūtījumā
1912. gadā
kopā ar manas
krustmātes
Martas vīru
Ernestu Ozoliņu.
Staļins stāv
otrais no labās.
Ernests Ozoliņš
stāv trešais no
kreisās.**

Parasti no rīta ēdnīcas darbiniece priekšsēdētājam uznesa ēdienu karti, kurā viņš atzīmēja sev vēlamo maltīti. Lācis izvēlējās ļoti vienkāršus ēdienus, jo jau tolaik veselības stāvokļa dēļ viņam bija jāievēro stingra diēta. Mans uzdevums bija telefoniski paziņot ēdnīcas darbiniecei, cikos un kas jāatnes priekšsēdētājam pusdienās. Tajos gados valdības ēkas pagrabstāvā bija tikai viena neliela ēdnīca, kurā pusdienoja visi darbinieki, izņemot

priekšsēdētāju un viņa vietniekus. Pēc pusdienām priekšsēdētājs bieži vien uz kādu laiciņu izbrauca pie dabas. Brauciena galamērķis bija Saulkrasti, kur šoseja ir vistuvāk jūrai. Tur Lācis mēdza pastaigāties gar pašu jūras malu, bet pēc tam atkal atgriezās darbā.

Priekšsēdētājs stingri ievēroja darba laiku – ieradās darbā precīzi un to prasīja arī no darbiniekiem, kā arī stingri ievēroja audiencei noteikto laiku norunātajām pieņemšanām. Reiz Rīgas izpildkomitejas priekšsēdētāja vietniekam Ivanam Binjatjanam bija norunāta tikšanās ar Lāci trešdienā pulksten vienpadsmitos. Trešdienās notika Ministru Padomes sēdes. Pusstundu pirms tām priekšsēdētājs iepazinās ar sēdēs izskatāmajiem dokumentiem un apmeklētājus nepieņēma. Binjatjans neieradās viņam noteiktajā laikā, bet gan pulksten vienpadsmitos un divdesmit piecās minūtēs. Es viņam paskaidroju, ka diemžēl saruna ar priekšsēdētāju nevarēs notikt, jo viņš ieradies ar ļoti lielu nokavēšanos. Apmeklētājs sadusmojās un atļāvās man aizrādīt, ka es slikti pildot sekretāres pienākumus un nevēloties viņa ierašanos pieteikt Lācim. Neatbildot uz šo nekorekto aizrādījumu, es iegāju priekšsēdētāja kabinetā un pateicu, kas tikko ieradies un ka apmeklētājs uzstāj, lai piesaku viņa vizīti. Lācis, tajā brīdī iedziļinājies dokumentu lasīšanā, nepaceļot galvu, man īsi pateica: “Pasūtiet viņu pie velna!” Man uznāca smiekli, bet pa ceļam, izejot savā kabinetā, domāju, kā pieklājīgākā formā atraidīt šo apmeklētāju. Mierīgi pateicu, ka sakarā ar neierašanos norunātajā laikā viņu nepieņems, jo priekšsēdētājs tūlīt ies uz sēdi. Binjatjans man uzmeta niknu skatienu, bet projām negāja un stāvēja pie loga. Pēc brīža Lācis iznāca no sava kabineta un devās uz sēžu zāli. Jautrākais bija tas, ka, garām ejot, viņš man pateica dažus uzdevumus, bet izturējās tā, it kā bez mums kabinetā neviena cita nebūtu. Tikai pie sēžu zāles durvīm viņš pagriezās pret apmeklētāju un ironiski noprasīja: “Vai vēl vēlāk nevarējāt atnākt? Ja jums vēl ir nepieciešamība

ar mani kādu jautājumu pārrunāt, varat atnākt rīt sešpadsmitos, bet bez nokavēšanās!” Uzrunātais, nosarcis sarkans, steigšus izmetās no kabineta. Lieki teikt, ka nākamajā dienā Binjatjans ieradās laikus.

Apmeklējot priekšsēdētāju, amatpersonas parasti ar sekretāri sarunājās laipni un korekti. Sastopoties ar mani uz ielas, gadījās, ka daži ierēdņi pagrieza galvu uz otru pusi, lai nebūtu nieka sekretāre jāsveicina. Mani tas nepazemoja, tikai parādīja, cik nožēlojami ir šie cilvēki.

Viens otrs Ministru Padomes Lietu pārvaldes darbinieks iedomājās, ka ar sekretāri var veidot arī tuvākas attiecības. Kādā saviesīgā pasākumā, kas parasti notika pirmā stāva zālē, dežūras laikā mani vēlējās “aplaimot” priekšsēdētāja vietnieka palīgs. Manāmi iereibis, jau ienākot pa mana kabineta durvīm, priecīgi smaidīdams, teica: “Tagad mēs tā kārtīgi pabučosimies!” Pārsteigta un sašutusi par nekaunību, es “milnieku” brīdināju, ka teicami kaujos un man būtu žēl salauzt viņa acenes. Mans brīdinājums viņam nelikās vērā ņemams. Rokas papletis, viņš gatavojās mani apskaut. Iedevu viņam pa ausi vienu pamatīgu pļauku. Nenoturējies kājās, viņš pakrita. Brilles aizlidoja pa gaisu, viņš neredzēdams taustījās pa grīdu, tās meklējot. Tajā brīdī manā kabinetā ienāca cits darbabiedrs, un neveiksmīgais bučotājs steidzīgi atstāja notikuma vietu. Mani iepriecināja tas, ka otrā rītā viņš, nokaunējies par nepiedienīgo uzvedību, atvainojās un lūdza mani to aizmirst. Atvainošanos pieņēmu, bet nenoturējos nepateikusi: “Ja nevarat turēt, tad nevajag dzert.”

Sākumā vienlaikus ar sekretāri valdības ēkā naktīs dežurēja Ministru Padomes Lietu pārvaldes nodaļu vadītāji. Man par brīnumu, šiem dežurantiem bija iekārtota īpaša guļamtelpa – pat ar gultas veļas komplektu –, kur dežurējošajiem nodaļu vadītājiem atpūsties. Faktiski lielas jēgas no šo dežurantu klātbūtnes nebija, jo, pāris reižu gadā dežurējot, viņi nespēja lietderīgi darboties, ja naktī bija nepieciešama ātra, operatīva rīcība. Piemēram, Staļina

nāves naktī mums uzdeva uz valdības namu nekavējoties atsaukt visus valdības locekļus. Ar mani kopā dežurēja kundzīte jau gados. Uzzinājusi, ka vadonis miris, neko vairāk kā skaļi vainmanāt viņa nevarēja, kur nu vēl telefoniski sazvanīt ministrus. Iedevu viņai padzerties cukurūdeni, lai kaut cik nomierinās, un aizvadīju uz dežurantu gulāmtelpu pagulēt, lai netraucē strādāt.

Kamēr strādāju sekretāres amatā, tikai viena nakts pagāja bez telefona zvaniem. Parasti attiecīgās iestādes ziņoja par liela mēroga ugunsgrēkiem, avārijām, plūdiem un citiem nozīmīgiem notikumiem. Par tiem nekavējoties tika informēta valdība. Tomēr biju iemanījies starp kārtējiem zvaniem arī nosnausties, jo jaunībā jau par bezmiegu parasti nesūdzas. Tā kā nevienā telpā mana kabineta tuvumā nekā gulēšanai piemērota nebija, es izmēģināju nosnausties visneiedomājāmākās vietās un pozās. Izmēģināju gulēt uz grīdas paklāja, bet tur bija par zemu, lai sasniegtu telefonus. Tad iekārtojos uz platās loga palodzes – tur bija neērti un reiz, telefonam zvanot, nogāzos uz telefonu galda. Labi, ka telefona aparātus nesadaudzīju. Reiz pamēģināju pagulēt mazajā sēžu zālē, kur apsedzos ar biezo tūka galdsegu, bet tur bija tālu jāskrien līdz telefoniem. Lielāko tiesu, lai mazliet atpūstos, nosnaudos, uzlikusi galvu uz rakstāmgalda. Tas man palīdzēja saglabāt enerģiju, jo nākamajā dienā bija jāiet uz skolu.

Pēc Staļina nāves 1953. gada 5. martā PSRS atcēla rīkojumu par nenormālo darba režīmu, un valsts pārvaldē strādājošie darbu sāka 9.00 un beidza 18.00. Noņēma arī zaldātu posteņus valdības ēkas ārpusē un vestibilā, kā arī milicijas posteni trešā stāva gaitenī.

Uz Staļina bērēm uz Maskavu no mūsu republikas bija jānogādā liels sēru vainags. Viegļajā mašīnā tik lielu kroni nevarēja ielikt, tāpēc uz Spilves lidostu to uzdeva aizvest ar kravas mašīnu. Lidostā gaidīja priekšsēdētāja palīgs Rūdolfs Girgenšons, kuram vainags ar lidmašīnu bija jānogādā Maskavā. Šoferis Uldis Kāpostiņš vainagu bija laikus paņēmis puķu veikalā. Kad

lidz izlidošanai bija atlikušas nepilnas piecpadsmit minūtes, no lidostas man zvanija satraucies Girgensons: “Kur ir vainags?” Es skaidroju, ka šoferis ar vainagu no centra aizbrauca jau pirms stundas. Tajā laikā mobilo sakaru, protams, nebija, un es arī nesapratu, kur palicis šoferis ar visu bērū kroni. Te pēkšņi viņš man zvana un jautā: “Cik ilgi man ar to kroni Rīgas stacijā uz perona jānīkst?” Es ārpātā jautāju: “Kas tev, nelaimīgais, lika braukt uz staciju? Tūlīt lidmašīna izlidos uz Maskavu bez vainaga!” Saruna pārtrūka, un turpinājumu man vēlāk pastāstīja Girgensons. Tas bija vairāk nekā komisks. Kad viņa dusmas par šofera neizdarību bija norimušas, Girgensons saprata, ka ar mašīnu kaut kas atgadījies un jau gribējis atgriezties darbā. Tajā brīdī, kad lidmašīna jau cēlās gaisā, piebrauca mašīna ar vainagu. Miesās dūšīgais šoferis, uzlicis milzīgo kroni uz galvas, skrēja pa lidlauku lidmašīnai nopakaļ, bļaudams: “Es jau nāku, es jau nāku! Pagaidi, pagaidi!” Protams, ka lidmašīna nepagaidīja, un vainagu uz Maskavu nogādāja ar spēcreisu, bet šoferim bija lielas nepatikšanas.

Augstākās Padomes priekšsēdētājs reizēm ieradās pie Viļa Lāča Ministru Padomē, bet partijas Centrālās Komitejas pirmais sekretārs – tikai ārkārtējā gadījumā uz kādu paplašinātu sēdi. Parasti valdības vadītāju izsauca ierasties Centrālajā Komitejā.

Reiz kādu Centrālās Komitejas nodaļas vadītāju, kurš bija pārmērīgi aizrāviens ar alkoholu, par sodu nosūtīja uz Ministru Padomes transporta nodaļu. Šis cilvēks nebija speciālists un nekad parastu darbu nebija strādājis, bet visu laiku bija bijis tikai vadītājs, turklāt nemaz neprata latviešu valodu. Transporta daļā viņam uzdeva visvienkāršāko darbu – sašūt lietās Ministru Padomē ienākošo nozares korespondenci. Reiz Lācis ieaicināja mani kabinetā un jautāja, vai es nezinot, kas notiek ēkas ceturtajā stāvā, jo visu laiku tur esot dzirdami savādi sitienu trokšņi. Teicu, ka uziesu augšā noskaidrot, kas un kāpēc tur *klapējas*. Liels bija

mans pārsteigums, kad ieraudzīju, kas notiek. Centrālās Komitejas “trimdinieks”, kuram bija uzdots sašūt dokumentus, papīra caurumotāju bija piestūmis ar maksimāli iespējamo papīra lapu daudzumu, lai ātrāk paveiktu šo neinteresanto darbu. Protams, ka tik pārblīvētu caurumotāju ar roku nevarēja nospiest, tāpēc viņš bija izdomājis, kā vieglāk un ātrāk darbu paveikt. Uzlicis caurumotāju uz galda, pats pakāpies uz krēsla, ar sava ķermeņa svaru viņš ātri uzsēdās uz caurumotāja, tādējādi izsitot papīros vajadzīgos caurumus. Protams, tas viss notika ar troksni. Pēc tam kad nogāju lejā, Lācis man jautāja, ko es esot ceturtajā stāvā redzējusi. Man vēl acu priekšā bija tikko redzētais, tāpēc, pat neapdomājusi, kā var saprast manis teikto, atbildēju: “Tur trokšņo Kurbatovs. Viņš ar dibenu šuj dokumentus lietās!” Priekšsēdētājs uz mani izbrīnā skatījās. Tikai tad aptvēru, ko un kā esmu pateikusi, un smiedamās izstāstīju, kā tā šūšana notiek. Tā bija viena no tām retajām reizēm, kad redzēju Lāci sirsnīgi smejamies. Kurbatovs drīz vien no Ministru Padomes pazuda. Varbūt Centrālās Komitejas vadība viņu rehabilitēja, nezinu.

Jutos pārsteigta, kad pēc piecu gadu nostrādāšanas man vasarā piešķīra tūrista ceļazīmi uz kūrortpilsētu Soči. Gatavojos ļoti rūpīgi, kritiski pārskatot savas labākās kleitas, un izvērtēju, kas uz tādu slavenu vietu būtu jāņem līdzī. Es toreiz nezināju, ka tūristiem lieti noder ērti sporta tērpi. Bija jābrauc ar vilcienu Rīga–Maskava–Soči. Dzelzceļa stacijā ierados ar prāvu koferi. Braucām ilgi, bet, tā kā es ceļoju pirmo reizi, viss likās interesanti. Sočos es sapratu, ko nozīmē tūrista ceļazīme, un mans lielais koferis ar visu saturu palika mantu uzglabāšanas kamerā. Lai dotos pārgājienā, man pietika ar pāris sporta apģērba gabaliem un apaviem mugursomā. Atzīstos, ka man, nepieradušai intensīvi sportot, kāpt kalnos bija diezgan grūti.